

Historische dorpswandeling Wateringen (4,3 km)

👣 Startpunt is de Hofboerderij in het Hofpark, Hoflaan 1.

🕒 **Hoflaan 1, De Hofboerderij.** De plek waar de wandeling begint is tevens de plek waar de geschiedenis van Wateringen begint. Rond 1250 bouwde Gerard van de Wateringhe hier een slot. Zijn nazaten schonken in 1485 dit slot aan de Cisterciënzerorde om er een klooster van te maken. In 1572 vluchtten de monniken uit vrees voor de Watergeuzen. Niet veel later verscheen op deze plek een buitenplaats: 't Hof. In 1806 werd deze buitenplaats deels afgebroken en het restant werd met een paar stukken land als boerderij verkocht. In 1971 vertrok de laatste boer en sindsdien is het een cultureel centrum. Binnen de heggen in de tuin aan de voorkant, aan de kant van de kinderboerderij, ligt een stuk puin. Dit is een fragment van het vroegere slot.

🕒 **Hofpark.** Omdat er in de grond nog restanten zitten van het oude slot en van de buitenplaats, is het hele Hofpark, op de voorweide na (het huidige Waterpopveld), een archeologisch rijksmonument.

👣 Loop vanaf de voordeur richting de molen, ga voorbij het water rechtsaf en blijf even staan.

🕒 **Heren van de Wateringhepad.** Het water dat u zojuist kruiste was vroeger de slotgracht. Het is de oudste nog in tact zijnde slotgracht van Zuid-Holland.

Het pad waarop u staat is genoemd naar de vroegere bewoners van het slot: de Heren van de Wateringhe.

👣 Loop nu verder en blijf aan het einde van het pad even staan.

🕒 **Gaelstraat.** De familie Gael bestond uit voornamelijk Delftse regenten. Zij bewoonden de buitenplaats 't Hof in de achttiende eeuw. Er zijn nóg drie familienamen bekend van voormalige bewoners. Toen deze wijk werd gebouwd, tweede helft van de jaren vijftig, was alleen nog maar de naam Gael bekend. Later onderzoek brachten de families Van der Dussen, Brassier en Hallingh aan het licht. Als u naar rechts kijkt ziet u een zijstraat, de Cisterciënserstraat. Deze naam verwijst naar de kloosterperiode van 't Hof.

👣 Ga linksaf de Gaelstraat in en ga vervolgens aan het einde rechtsaf de Pieter van der Plasstraat in.

🕒 **Pieter van der Plasstraat.** Pieter van der Plas (1839-1903) was een notabel die diverse belangrijke functies binnen de hervormde kerk bekleedde. In zijn testament liet hij veel geld en grond na aan de diaconie van die kerk. Hiermee kon de Pieter van der Plasschool, aan uw linkerhand, worden opgericht.

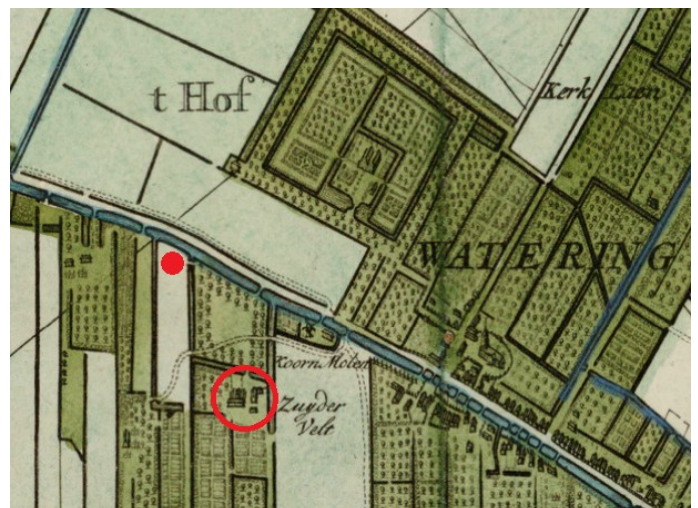
👣 Ga bij de eerstvolgende kruising linksaf de Harry Hoekstraat in.

🕒 **Harry Hoekstraat.** Harry Hoek (1839-1919) zoon van Petrus M. Hoek, de tweede Hoek-burgemeester, was een tuinbouw-pionier die bekend is geworden als promotor van het veilingwezen. Ook was hij een groot voorstander van proeftuinen en hij stimuleerde de komst van Boerenleenbanken in de Westlandse dorpen.

👣 Ga aan het einde linksaf de Heulweg op tot aan het witte herenhuis aan de overkant.

🕒 **Heulweg 18, Boerderij Suydervelt.** De oorspronkelijke boerderij bij de achterliggende polder, is van rond 1620. Deze stond op een andere plek, verder van de Heulweg af en dichterbij de molen (zie kaart, rode cirkel). Deze boerderij werd rond 1770 afgebroken. De boerderij waar u nu naar kijkt is in 1810 gebouwd (zie kaart, rode stip). Een van de meest tot de verbeelding sprekende bewoners is Harry Hoek. Hij woonde hier van 1857 tot 1898. Na zijn vertrek werd het bijbehorende land in tweeën gedeeld en werd er een tweede boerderij gebouwd met de naam Nieuw Zuiderveld. Deze boerderij bestaat nog en is de zorgboerderij bij de ingang van het KMD-complex (Heulweg 34).

In 1974 kocht gemeente Wateringen de landerijen op en bouwde hier de wijk Suydervelt.

⦿ **Heulweg 10, Molen Windlust.** In een archiefstuk uit 1326 is te vinden dat er in die tijd al een molen op deze plek stond. De huidige molen is in 1869 gebouwd. Het is de hoogste molen van het Westland. Dat hij zo hoog is heeft te maken met het pand er naast op nummer 12: huis Altena. Toen dat werd gebouwd door de toenmalige notaris, was dit te hoog naar de zin van de molenaar in verband met het vangen van wind. Hij liet een molen bouwen die zó hoog was, dat hij ‘vanaf de stelling zo in de schoorsteen van de notaris kon pissen’. Qua hoogte moet dat ook wel lukken, maar in de afstand heeft de molenaar zich toch lelijk vergist. De molen is altijd te bezoeken wanneer de wieken draaien.
Houdt u even de vaart in gedachten die voor de molen langs loopt.

👣 Ga bij de rotonde rechtdoor.

⦿ **Heulweg 7, woonhuis.** Heb even oog voor dit fraaie witte Jugendstilpand uit 1924. Let op de vele details, waaronder de sierlijke tegels bovenin die het bouwjaar aangeven.

👣 Vervolg de route en ga de eerste straat links het Plein op.

⦿ **Plein 4, het Wapen van Wateringen.** Dit is het eerste raadhuis van Wateringen. Op de eerste steen, rechts van het trapje, vinden we de datum 7 juli 1828 en worden de twee zontjes van de toenmalige burgemeester Murray genoemd. In dit raadhuis werkte slechts één ambtenaar: de burgemeester. Hij deed alle gemeentelijke werkzaamheden zelf, dus ook de gemeenteadministratie, trouwerijen, aangiftes en veel meer. Het gebouw deed ook dienst als politiebureau. Achter de poort met boog, links van het trapje, stond de waag en in tijden van cholera, eind negentiende eeuw, kon hier vers water uit de pomp worden gehaald. Voor de volledigheid, het tweede raadhuis stond hier links van, waar nu makelaardij Santen & Gasille zit.

⦿ **Plein 32-36, de VIOS-garage.** VIOS (Vooruitgang Is Ons Streven) was ooit de grootste busmaatschappij van Nederland. Dit markante gebouw werd in 1933 naar de Amsterdamse Schoolstijl gebouwd. De boog in het middengedeelte was open en gaf toegang tot een aantal boxen waar de bussen van het VIOS-bedrijf werden gestald. In de ruimtes links en rechts van de poort stonden ook bussen. De bovenverdieping bestaat uit drie woningen, waar werknemers van de firma woonden. In de oorlog verloor het bedrijf al zijn bussen aan de bezetter, 84 stuks. Na de oorlog werd het bedrijf weer opgebouwd tot een bloeiend touringcarbedrijf. De naam VIOS leeft nog voort in touringcarbedrijf BAB VIOS en reisbureau Travel XL - VIOS.

👣 Steek recht over.

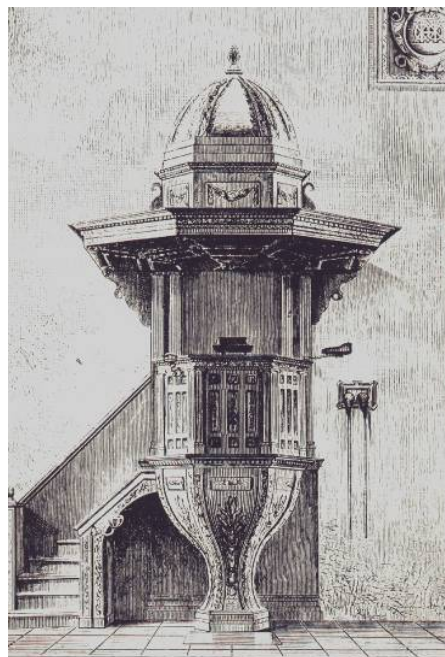
⦿ **Plein 13, het voormalige raadhuis.** U staat nu voor het derde raadhuis van Wateringen. Dit gebouw met trapgevel is in 1938 gebouwd naar een ontwerp van de bekende architect Alexander Kropholler. Hij werkte veel met symboliek in zijn gebouwen. Zo staat het beklimmen van het bordes voor het jezelf verheffen boven het gewone. Je ging immers een raadhuis binnen. Als je dan langs de leeuwen liep, die voor de moed van het Nederlandse volk staan, dan wist je als vanzelf dat jouw doen, denken en spreken op een hoger plan moest komen te staan. Nu was je klaar om het raadhuis te betreden. In april 1993 vertrokken de ambtenaren naar het vierde raadhuis, het gemeentehuis aan de Dorpskade.

👣 Loop het Plein weer terug (rechts) richting Herenstraat.

⦿ **Plein 9, de hervormde kerk.** De kerk is gebouwd op de plek waar rond 1250 een kapel is gesticht, waarvan de kerk op het Wilhelminaplein in Naaldwijk de moederkerk was. In 1350 werd daar een toren voor gezet en in 1450 was de kapel vervangen door een heuse kerk. Met de Reformatie in 1572 kwam de kerk in handen van de protestanten. Omdat de protestantse gemeente in Wateringen niet zo groot was en het onderhoud van de kerk duur, werd in 1819 meer dan de helft van de kerk gesloopt. Maar wat er nu nog van over is, is het bezoeken meer dan waard. Het pronkstuk is de preekstoel uit 1646 (zie prent) die speciaal voor stadhouder Frederik Hendrik van Oranje en zijn vrouw Amalia van Solms is gemaakt; een echte Oranje-stoel dus, die hier bij toeval terecht is gekomen. En als u dan toch binnen bent, bezoek dan ook zeker de toren met zijn gevangenis en beiaard met 38 klokken.
De kerk is elke zaterdagmiddag open voor bezoek.

👣 Loop naar de hoek van het Plein en de Herenstraat en blijf even staan.

⦿ **De Wateringse Vaart.** Zoals gezegd loopt er een vaart voor de molen langs. Deze liep tot 1957 ook door de Herenstraat en ging via het Oosteinde naar de Strijp. Er wordt aangenomen dat die vaart een restant was van de Gracht van Corbulo, een verbinding tussen de Maas bij Naaldwijk en de Rijn bij Leiden.

Die werd rond 50 na Christus gegraven in opdracht van de Romeinse generaal Corbulo. Met een beetje fantasie ziet u het hier geplaatste kunstwerk De Vis van Jan Samson zo onder de oude vaart door duiken.

👣 Ga linksaf, de Herenstraat in.

🕒 **Herenstraat 43, de Zonnestudio.** Dit statige pand is de woning geweest van vier burgemeesters: Cornelis Hoek 1811-1814, zijn zoon Petrus Hoek 1850-1857, diens zoon Cornelis Hoek 1857-1892 en jonkheer Van der Does de Willebois 1892-1911. Daarna is het de woning met praktijk geweest van drie Wateringse huisartsen.

In 1993 werd het pand in gebruik genomen door Adviesburo De Goede die op de beneden vloer kantoor houdt en de rest als appartementen verhuurt. De nieuwere aanbouw links en een aanbouw aan de achterzijde worden gebruikt door Zonnestudio Wateringen voor diverse beauty faciliteiten.

🕒 **Herenstraat 162-164, de Sint Jan de Doperkerk.** Deze kerk is in dertien maanden tijd gebouwd en werd op 11 juni 1901 ingewijd. Architecten waren de heren Margry en Snickers uit Rotterdam, beiden leerling van de beroemde bouwmeester Petrus Cuypers. De motor achter dit project was pastoor Finkenflügel, die in 1890 pastoor van Wateringen werd. Hij droeg ook bij aan de verfraaiing van de kerk. Zo is het hoofdaltaar een geschenk van hem. Daarmee verdiende hij het om afgebeeld te worden op de gebrandschilderde ramen als bedevaartganger. De Mariakapel rechts is er in 1956 tegenaan gebouwd. De kerk is elke zaterdagmiddag open voor bezoek.

🕒 **Herenstraat 87-89, 't Hooge Huijs.** De eerste steen van dit gebouw werd in 1860 gelegd, wat nog te lezen staat links in de trap naar de voordeur, met daarbij de tekst P.I. Hoek. Dit stond voor Petrus Josephus Hoek, broer van Harry Hoek en zoon van Petrus Martinus Hoek, burgemeester van 1850-1857. Petrus Josephus overleed in 1902 en na de dood van zijn vrouw Clasina in 1925, werd het pand in tweeën gedeeld: rechts van de voordeur werd er een scheidingswand geplaatst tot in de nok, en helemaal door naar achteren. In de rechter zijgevel werd een tweede voordeur gemaakt met bordes. Ook kadastraal werd het pand gesplitst, zodat er sprake is van twee los staande wooneenheden. De gele aanbouw links is van 2009.

👣 Loop nu door naar de hoek van de Kwaklaan (links). Blijf hier even staan.

🕒 **Armenhuis.** Het grijze gebouw aan de overkant is het voormalige Armenhuis. Het werd gebouwd in 1860. Op de bovenverdieping was de slaapzaal. De bewoners hielpen naar vermogen mee in de huishouding. In 1927 werd het vervangen door Huize Sint Jan dat in 1971 weer werd vervangen door De Ark. Vanaf 1929 is het jarenlang een kruidenier/zelfbedieningswinkel geweest.

🕒 **Kwaklaan.** Dit eerste stuk van de Kwaklaan is pas rond 1950 aangelegd, tegelijk met de wijk die we verderop zien. Er stonden huizen aan het Oosteinde die de doorgang blokkeerden. Via de Julialaan, links van de kerk of via de Korte Kwak, 100 meter het Oosteinde in, kwam je op de Kwaklaan. Vroeger sprak men van De Kwak, zoals de foto rechts laat zien. Het was toen niet meer dan een zandpad met een sloot er langs.

👣 Loop 50 meter de Kwaklaan in tot het water.

🕒 **De Vliet.** U kruist nu het watertje: de Vliet. Dit is een restant van de getijderivier de Gantel die hier liep. De Gantel was vroeger vele malen breder dan het water dat u nu ziet. De zuidelijke oever werd gevormd door de Heulweg-Herenstraat-Oosteinde. Deze weg werd daarom in vroeger eeuwen Zuidweg genoemd. Omdat deze oever hoger lag, werd juist dáár gebouwd. De noordelijke oever werd gevormd door, u raadt het al, de Noordweg.

🕒 **De wijk.** Als u verder gaat loopt u door een wijk die in 1951 is gebouwd. Bij sommige huizen rechts zijn nog vlakken in de gevel te zien met roodbruine tegels, een soort plavuizen. Er wordt beweerd dat die zijn gebruikt om bakstenen uit te sparen. De bouw was kort na de oorlog en materialen waren schaars. Het linker gedeelte van de wijk is in 2010 vervangen door de huidige witte woningen. De straatnamen links verwijzen naar paden die vroeger rond de kerk liepen.

🕒 **Kwaklaan 47, woonhuis (gele steen).** Dit huis werd in 1902 gebouwd met stenen van de voorganger van de huidige Sint Jan de Doperkerk: het kerkje van Keuler, genoemd naar de bouwpastoor. In 1947 werd er een deel aangebouwd en in 1966 werd rondom een compleet nieuwe muur vóór de oude opgetrokken.

🕒 **Kwaklaan.** De linkerkant van de Kwaklaan is Waterings grondgebied en de rechterkant is Haags.

👣 Loop rechtdoor tot aan de kruising met de asfaltweg, de Noordweg. Ga linksaf.

⊗ **Noordweg 49, woonhuis.** Deze fraaie woning staat op de gemeentelijke monumentenlijst. Het is in 1932 gebouwd naar een ontwerp van de Naaldwijkse architect Adriaan Dessing.

⊗ **Noordweg 26, VELO sportcomplex.** Aan de overkant zien we de sporthal en kantine van de sportvereniging VELO die is begonnen als voetbalvereniging (Verdedig En Loop Op). Vanaf 1930 werd hier gevoetbald op zondag tussen 12 en 16 uur op het weiland van boer Maat. Of de wedstrijd nou was afgelopen of niet, de boer opende elke zondag om precies 16 uur de hekken en liet de koeien er weer grazen. In 1954 vertrok de vereniging naar de Harry Hoekstraat om in 1972 hier weer terug te keren. Het is dus hun eerste en derde locatie.

👣 Loop rechtdoor tot vlak voor de tweede rotonde.

⊗ **Huizenrij Kerklaan - Ambachtsweg.** De huizen links en rechts van de rotonde, in de Kerklaan en de Ambachtsweg, zijn van rond 1925 en lijken bij elkaar te horen. Op dit punt hield de weg op en om in Poeldijk te komen, moest je linksaf de Kerklaan op en dan de eerste rechts de Willem III straat in, voorheen de Korte Noordweg, en zo verder. Op de plek waar de weg nu wél doorloopt, en Poeldijkseweg gaat heten, stonden dezelfde soort huizen; het rijtje liep door (zie foto). Rond 1932 werd er een stuk van het rijtje weg gebroken om plaats te maken voor een nieuwe provinciale weg die van Rijswijk naar Hoek van Holland liep.

👣 Ga rechtdoor de Poeldijkseweg op.

⊗ **Poeldijkseweg 13, Boerderijwoning.** Ook dit pand uit 1875 staat op de gemeentelijke monumentenlijst.

👣 Ga als de stoep ophoudt naar links en meteen weer naar rechts; u loopt nu parallel aan de Poeldijkseweg. Ga op de kruising linksaf de Harry Hoekstraat in.

⊗ **Harry Hoekstraat 81-93, 'Houten huizen'.** Na de oorlog was er woningnood en moesten er snel en veel huizen worden gebouwd en ook nog eens goedkoop. Om dat te kunnen verwezenlijken werden er proefprojecten uitgevoerd. Een van die projecten was dit rijtje van zeven huizen uit 1956 waar veel hout in is verwerkt, om te zien of dat een mogelijke oplossing was. Deels is dat hout nu vervangen door golfplaat.

⊗ **Harry Hoekstraat 86, De Eendenburcht.** Dit is het voormalige clubgebouw van VELO op hun tweede locatie. Het werd in 1954 gebouwd en is ontworpen door gemeentearchitect Jan van Beurden. Achter en rechts van het gebouw lagen vijf voetbalvelden.

⊗ **Harry Hoekstraat, de Sint Josephkerk.** Recht tegenover het clubgebouw staat de kerk die in de volksmond De Kolenkit heet. Waarom dit zo is, laat zich wel raden. Een andere sprekende naam die voor deze kerk wordt gebruikt is De Knielende Non. De kerk is gebouwd naar een ontwerp van ir. Dick van Mourik en werd in 1966 in gebruik genomen. De Historische Vereniging Wateringen-Kwintsheul probeert dit bijzondere gebouw op de gemeentelijke monumentenlijst te krijgen.

👣 Ga direct voorbij de kerk, bij nummer 39, linksaf het wandelpad op. Ga de eerste brug rechts over naar de parkeerplaats van het Hofpark.

⊗ **Parkeerplaats Hofpark.** Op deze asfaltplaat werd in 1978 de eerste editie van Waterpop gehouden, met als bekendste act de band Lucifer. Aan dat evenement heeft dit parkeerterrein haar naam te danken. Als u terug kijkt naar de brug ziet u het straatnaambord dat de herinnering hieraan levend houdt.

👣 Steek de parkeerplaats over richting de gebouwen. U bent weer bij de Hofboerderij, waar u ook gestart bent.

Wij hopen dat u plezier heeft beleefd aan deze wandeling en het dorp Wateringen beter heeft leren kennen.

Er is echter nog veel meer te vertellen over de behandelde bezienswaardigheden. Als u daarin geïnteresseerd bent, neem dan contact op met de Historische Vereniging Wateringen-Kwintsheul. Wij helpen u graag.

Stuur een e-mail naar info@hvwk.nl of bel naar 0174 296 210. Bezoek ook onze website www.hvwk.nl.